

zier; es veu que després s'hi va repensar Levy en notar que el dicc. bearnès de Lespy-R. portava un mot *gauè*. Només és que aquest mateix està ben necessitat de comprovació, car el que porta és «*gauè, gauerut* (Big.)», amb una doble traducció (com d'un que no es vulgui comprometre massa) «goître, goîtreux». El de Bigorra no és el dialecte gascò que Lespy i Raymond coneixien bé, o sigui el de llur Bearn, sinó el de la contrada veïna: ells donen aquest mot sobre l'exclusiva fe del vell naturalista Palassou (1815).

D'aquests dos mots, només del segon sé confirmació,¹ car el Dr. Dejeanne en el seu vocabulari de Banheres de Bigorra diu que *gaouerut* significa «gollut», conegut com a motiu dels habitants de Gerde, poble damunt Banheres (*Rom.* XII, 584). Fa por, doncs, que *gauè* no serà més que una suposició a base del conegut *gaouerut*. I aquest igual podria derivar d'un femení *gauère* (mot conegut en efecte, si bé amb un altre sentit, 'feix d'espigues') o d'un masculí *gauèt* o altra cosa. Qualsevol que fos dels dos, la terminació representaria -ELLU, -ELLA, segons la fonètica gascona, i ací podríem suposar que derivés d'un GAUN-LO-, GAUN-LA, formats amb la mateixa arrel GAUN-, que està a la base de GAUN-TA > GAÛOTA (> GALTA): en efecte és d'esperar que GAUN-LA passés a GAUJELLA d'on *gauère* (o bé amb -LO-: GAUJELLO- > *gauèt*).

En fi hi ha el pic. *gave* 'pap' [S. XIII], que sembla reparèixer en algun parlar contigu a Valònia i també a Alvernia: d'ací és d'on es va treure posteriorment el verb francès *gaver* 'engreixar (un animal)', amb *ga-* conservat d'acord amb la fonètica de Picardia i gran part del valò, i d'alguns punts d'Alvernia o almenys del Cantal. A base d'aquest *gave* s'ha postulat una base pre-romana *GABA: sense discussió ¿Per què cercar més, si el picard és un dialecte del francès «die Hapttsprache der Romania»? La resta del romànic? Tenim el francès i basta! Ens interessa de veure que l'indoeuropeista polonès Kurylowicz, sospita que hi hauria un radical cèltic GAB- responent al rus *zob* «jabot d'oiseau» (*Mélanges Vendryes*, 209); z- eslava correspon en efecte a G- cèltica, i una o eslava podria tenir-hi A com a resposta.

Tanmateix això només ens induiria a anar fins a un element comú GA-, car les terminacions de *zob* i de GAUNTA o GAUACT- són ben diferent, i la -b ja pot correspondre a la terminació sufixal o amplificadora d'arrel; car, així com així, -b russa no correspondria a -BA, sinó, si de cas, a -BO- cèltic. En fi, aquest mot rus, si no m'enganyo, va amb molt poc acompanyament d'altres llengües indoeuropees, i àdhuc de les altres eslaviques, perquè ens en puguem sentir convençuts.

D'altra banda: ¿ja és ben segur que aquest picard *gave* suposa necessàriament la forma primitiva, una forma en -A sense sufix? El cas és que el tipus més llarg *gavach* GAUAKTE, mossàr. *gavatx*, it. *gavazzo* etc., té una extensió incomparablement més gran i dates més antigues que el dialectal *gave*. Essent així que el cèltic i el sorotàptic tenien probablement un sistema accentual amb més tendència, que el tardà del llatí, a acostar l'accent cap a la inicial, a la manera del grec, el

gàlic, l'eslau, el sànscrit etc., igualment podem suposar que l'accentuació primitiva fos GAUAKTE, i que per tant totes les formes romàniques parteixin d'una base quasi igual.

Aquesta accentuació s'hauria desplaçat cap al final (GAUAKTE) en el substrat de l'occità *gavach*, arrossegat, en el moment de la romanització de Provença, per les normes llatines. Mentre que a Picardia (més lluny de Roma) s'hauria mantingut inicial i llavors havia d'anar reduint-se progressivament, i força de pressa, a GAUAT i *gave*; o bé hauria passat primer a *gavde (amb una ð molt dèbil, com a final d'esdrúixol), on la á travada ja no podia reduir-se a e, i després *gavde* es reduiria a *gave* simplificant el grup i eliminant aqueixa ð ja evanescent: si fa no fa com veiem *malave* al costat de *malade* MALE HÁBITUS, i com les finals de ROTÓMAGUS, KONDO-MÁGUS es van reduir dràsticament a *Rouen*, *Condom* etc., SARCOPHÁGUS a *sercuet* > *cercueil*. Hi ha en particular el cas de GAÛAPPINCO- que a través de *Gápec arribà ben aviat a *Gap* (en contrast amb GAÛAPPINCENSE > *Gapençais*. O ALBÍNGAUNO- > *Albenga*).

En nim contra prova fonètica: a Picardia una Á no travada havia de convertir-se en *ié* darrere g: admetre que el picard *gave* pot venir d'una base *GABA és un disbarat elemental de fonètica. Admetent que surt de *gavde tot s'explicaria.

Pel que fa a les formes romàniques del Sud, crec que hem d'admetre una doble i lleugera variant. L'occità *gavach*, *engavachar*, suposa GAUAKTE amb una terminació semblant a la dels cèltics BIRAKTE, KARPENTORAKTE (> *Carpentràs*), però també la de SORACTE que ja no és cèltic, essent en el centre d'Itàlia, però també deu ser indoeuropeu. GAUAKTE potser fou evolució d'una base prístina GAUAKTE amb η vocalitzat en A, a la manera del grec, el sànscrit, l'irani etc. Llavors tot es lligaria: puix que sabem que *gauta* (fr. *jouc*, cat. *GALTA*) prové de GAUN-TA, aquí tindríem GAUN-KTE.

D'altra banda el nostre mossàrab aniria amb l'italià *gavazzo/gavàs/coacci* etc., suposant una base GAUAKTIO- del mateix origen però amplíficat amb -IO- -KTI- podia passar a -zz- en la major part dels dialectes italians, i de tota manera és natural que vagi donar -zzu-, -tza en tot el Sud d'Itàlia, on fins i tot hi ha *brazzo, lazzo, porcazzo, io fazzo, cazzare*, responent als toscans *braccio, laccio, porcaccio, io faccio, cacciare*.

DERIV.: *Engavatxar*. Hem vist que Eiximenis va usar un cop *engavajar*. Però això degué ser analògic. Car l'altra documentació ho porta amb -tx-, i tant això com la procedència d'aquestes formes, acaba de confirmar l'oriündesa mossàrab del mot dins el català: «¿Fóra pus benaventurat lo dit Ffabríciu si's emplís lo ventre de peix portats del port de la mar, qui són passats en terres molts distants e lunyades; e si-s fos *enguava(t)ixat* de ocells stranyes e peregrins ---?», escrivia a la fi del segle XIV el valencià Antoni Canals (*De Providència, NCL.*, p. 100). Eiv. «*engabatxat*: empachado», PzCabr. *Desengavatxar-se* 'treure's del pap el que un hi porta', 'esbravar-se', Alcover (*BDLC* x, 508).